

3. Грушко М.В. Кодифікації правил поводження з військовополоненими: проблеми та перспективи. *Молодий вчений*. 2016. № 7 (34). С. 233–237.

4. Грушко М. В. Поняття «військовополонений» в міжнародному гуманітарному праві / М. В. Грушко // Актуальні проблеми держави і права. 2010. Вип. 52. С. 377–387.

Леоненко Олексій Анатолійович,
старший викладач кафедри тактико-
спеціальної підготовки Академії
Державної пенітенціарної служби;
Пузиревський Максим Вячеславович,
старший викладач кафедри
кримінального, кримінально-
виконавчого права та кримінології
Академії Державної пенітенціарної
служби

ЗАКОНОДАВЧЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗАСТОСУВАННЯ ВОГНЕПАЛЬНОЇ ЗБРОЇ В СЛІДЧИХ ІЗОЛЯТОРАХ: ПРОПОЗИЦІЇ ЗМІН НА ПЕРІОД ДІЇ ВОЄННОГО СТАНУ

Сучасні події в українському суспільстві, та кримінально-виконавчій системі, зокрема, в слідчих ізоляторах Державної кримінально-виконавчої служби України (далі – ДКВС України), дія воєнного стану на території України, зумовили створення 51 дільниці та 1 табору для тримання військовополонених, які повинні цілодобово перебувати під охороною. Все це безумовно вказує на необхідність внесення нагальних змін до кримінально-виконавчого законодавства щодо порядку застосування заходів примусу, зокрема, вогнепальної зброї, а саме:

1) *Частини 1 та 10 статті 18 Закону України «Про попереднє ув'язнення» [1] необхідно викласти у наступній редакції:*

«1. Адміністрація місця попереднього ув'язнення має право застосовувати до ув'язнених, засуджених і військовополонених, які тримаються в дільницях для військовополонених, заходи фізичного впливу, спеціальні засоби та вогнепальну зброю у випадках і в порядку, передбачених цим Законом.

10. У разі вчинення ув'язненим, засудженим і військовополоненим, який тримається в дільниці для військовополонених, нападу чи іншої умисної дії, що безпосередньо загрожують життю або здоров'ю працівників місця

попереднього ув'язнення чи інших осіб, а також у разі здійснення втечі з-під варти як винятковий захід допускається застосування вогнепальної зброї, якщо іншими заходами припинити такі дії неможливо. У разі втечі з-під варти неповнолітніх і жінок застосування вогнепальної зброї не допускається.»

2) Пункти 1, 5 та 7 глави 1 розділу V Правил внутрішнього розпорядку слідчих ізоляторів Державної кримінально-виконавчої служби України [2] (далі – ПВР СІЗО) слід викласти у такій редакції:

«1. Порядок та підстави для застосування заходів фізичного впливу, спеціальних засобів, гамівної сорочки, службових собак та вогнепальної зброї до ув'язнених, засуджених і військовополонених, які тримаються в дільницях для військовополонених, визначаються відповідно до статті 18 Закону України «Про попереднє ув'язнення» та статті 106 КВК.

5. За кожним фактом застосування фізичної сили, спеціальних засобів, гамівної сорочки та вогнепальної зброї складається рапорт, який розглядає начальник СІЗО або особа, яка виконує його обов'язки, та проводиться перевірка щодо обґрунтованості та правомірності їх застосування. Рапорт реєструється у спеціальному журналі та долучається до особової справи ув'язненого, засудженого чи військовополоненого, який тримається в дільниці для військовополонених.

7. Ув'язненому, засудженому чи військовополоненому, який тримається в дільниці для військовополонених, до якого було застосовано фізичну силу, спеціальні засоби, гамівну сорочку або вогнепальну зброю, в обов'язковому порядку проводиться медичний огляд та у разі потреби негайно надається екстрена медична допомога. Результати медичного огляду реєструються в медичній карті ув'язненого, засудженого чи військовополоненого, який тримається в дільниці для військовополонених.»

3) Пункти 1 та 2 глави 3 розділу V ПВР СІЗО слід викласти у наступній редакції:

«1. Вогнепальна зброя застосовується без попередження:

під час збройного нападу ув'язнених, засуджених або військовополонених, які тримаються в дільниці для військовополонених на персонал СІЗО та осіб, які перебувають на території СІЗО, у разі наявності загрози їх життю чи здоров'ю;

щодо ув'язненого, засудженого або військовополоненого, який тримається в дільниці для військовополонених, який скоює втечу з-під варти на транспортному засобі під час його руху,

якщо він своїми діями створює загрозу життю чи здоров'ю людей;

під час втечі вночі, в умовах недостатньої видимості, а також у лісистій місцевості;

для припинення спроби заволодіти вогнепальною зброєю;

під час затримання ув'язненого, засудженого або військовополоненого, який тримається в дільниці для військовополонених, який чинить збройний опір.

2. Вогнепальна зброя застосовується після попереджувального вигуку «Стій, буду стріляти!» та одиночного пострілу вгору під час:

спроби ув'язненого, засудженого або військовополоненого, який тримається в дільниці для військовополонених подолати лінію охорони на огорожених об'єктах, в усіх інших випадках – після подолання лінії охорони (крім випадків застосування вогнепальної зброї без попередження, зазначених у пункті 1 цієї глави);

звільнення заручників; переслідування ув'язненого, засудженого або військовополоненого, який тримається в дільниці для військовополонених, який скоїв втечу;

явного нападу на персонал СІЗО та осіб, які перебувають на території СІЗО, коли їх життю чи здоров'ю загрожує безпосередня небезпека.»

4) Абзац 2 пункту 3 глави 3 розділу V ПВР СІЗО слід викласти у такій редакції:

«У разі смерті або поранення ув'язненого, засудженого або військовополоненого, який тримається в дільниці для військовополонених, за межами СІЗО, коли немає можливості забезпечити охорону місця події силами варті, посадова особа СІЗО повідомляє про те, що сталося, чергову частину СІЗО та чергову частину найближчого територіального органу Національної поліції України для надання допомоги варті в забезпеченні охорони місця події. Особам, пораненим внаслідок застосування вогнепальної зброї, надається екстрена медична допомога.»

5) Частини 1, 2 та 5 статті 106 КВК України [3] слід викласти у такій редакції:

«1. До ув'язнених, засуджених і військовополонених, якщо вони чинять фізичний опір персоналу установи виконання покарань, слідчого ізолятора, табору для тримання військовополонених, злісно не виконують його законні вимоги, проявляють буйство, беруть участь у масових заворушеннях,

захваті заручників або чинять інші насильницькі дії, а також у разі втечі з-під варти з метою припинення вказаних протиправних дій, а також запобігання заподіянням цими особами шкоди оточенню або самим собі застосовуються фізична сила, спеціальні засоби, гамівна сорочка та вогнепальна зброя. Персонал установи виконання покарань, слідчого ізолятора, табору для тримання військовополонених вправі застосовувати вогнепальну зброю, що видається в установленому порядку для забезпечення виконання службових обов'язків.

2. Застосуванню заходів фізичного впливу, спеціальних засобів і вогнепальної зброї до ув'язнених, засуджених і військовополонених має передувати попередження про намір використання вказаних заходів і засобів, якщо дозволяють обставини. Без попередження вказані заходи, засоби та вогнепальна зброя можуть застосовуватися, якщо виникла безпосередня загроза життю або здоров'ю персоналу установи виконання покарань, слідчого ізолятора, табору для тримання військовополонених чи інших осіб.

5. Про застосування фізичної сили, спеціальних засобів, гамівної сорочки та вогнепальної зброї доповідається в рапорті начальникові установи виконання покарань, слідчого ізолятора, табору для тримання військовополонених. Про кожний випадок застосування вогнепальної зброї негайно повідомляється прокурор та Уповноважений Верховної Ради України з прав людини.».

Отже, всі пропоновані нами зміни унормують застосування персоналом ДКВС України, зокрема, слідчих ізоляторів, вогнепальної зброї до військовополонених, як надзвичайного правового заходу примусу на час дії воєнного стану.

Список використаних джерел

1. Про попереднє ув'язнення: Закон України від 30.06.1993 р. № 3352-ХІІ. *Відомості Верховної Ради України*. 1993. № 35. Ст. 360.

2. Про затвердження Правил внутрішнього розпорядку слідчих ізоляторів Державної кримінально-виконавчої служби України: Наказ Міністерства юстиції України від 14.06.2019 р. № 1769/5. *Офіційний вісник України*. 2019. № 58. Ст. 2011.

3. Кримінально-виконавчий кодекс України: Закон України від 11.07.2003 р. № 1129-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2004. № 3–4. Ст. 21.